

DATOS IDENTIFICATIVOS

Anatomía humana: Anatomía humana

Materia	Anatomía humana: Anatomía humana			
Código	P51G140V01101			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua de impartición	Castelán Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Piñón Esteban, Miguel Ángel			
Profesorado	Piñón Esteban, Miguel Ángel			
Correo-e	mpinon@hotmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	<p>A anatomía abarca todas aquelas ramas do coñecemento nas que compete o estudo da estrutura do corpo. A materia de Anatomía dentro dos estudos de grao de Enfermería ten unha relevancia especial xa que abarca o estudo das diferentes partes do corpo (anatomía rexional ou topográfica), da función dos sistemas (anatomía sistemática), da arquitectura dos tecidos (histoloxía), das células (citoloxía) e dos períodos de desenvolvemento do individuo prenatal (embrioloxía) e postnatal (ontoxenia). O estudante de enfermaría debe comprender que o coñecemento da anatomía lle é necesario para unha boa práctica da enfermaría, xa que será incapaz de examinar a un paciente con eficacia e recoñecer as súas anormalidades sen un perfecto coñecemento do individuo normal.</p> <p>Son varios os ODS que se poden traballar dende a materia, concretamente en este curso centraremos nos ODS 3, saúde e benestar</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código				
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.			
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.			
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría			
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural			
B5	Diseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas			
C1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D2	Capacidade de organización y planificación			
D3	Capacidade de xestión da información			
D4	Resolución de problemas e toma de decisións			
D7	Razoamento crítico			
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.			
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais			

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe
---------------------------------	---------------------------------------

Ser capaz de comprender a terminoloxía anatómica esencial	B1 B2 B3	C1	D1 D3 D7 D4 D7 D9 D11
Ser capaz de comprender a anatomía descritiva e topográfica aplicada aos diversos sistemas que integran o ser humano	B1 B2 B3 B4 B5	C1	D1 D2 D3 D4 D7 D9

Contidos

Tema

1. CITOLOXÍA	Definición de célula Historia da célula Estrutura celular Características funcionais
2. EMBRIOLOGÍA	Introdución Meiosis Gametogénesis Gametos. Fecundación Segmentación Blástula: blastocele, trofoblasto, embrioblasto, fase final da segmentación Desenvolvemento embrionario
3. HISTOLOXÍA	Definición Tipos tecidos Matriz extracelular: tipos, funcións Tecido epitelial Tecido conectivo Tecido muscular Tecido nervioso
4. CONCEPTOS DE ANATOMÍA HUMANA: CONCEPTOS BÁSICOS, POSICIÓN ANATÓMICA, PUNTOS DE REFERENCIA	Pel: definición, histoloxía da pel, capas da pel, rexeneración dermoepidérmica, Anejos da pel: pelo, uñas, glándulas sebáceas, glándulas sudoríparas, glándulas ceruminosas Graxa corporal: tipos e localización, graxa parda Cavidades corporais: dorsal (cranial, espinal), ventral (torácica, abdominopélvica). Cavidade torácica: Diafragma (morfoloxía, función, inervación), cavidade pleural (neumotórax, derrame pleural. Mediastino: superior, medio e inferior. Timo. Cavidade abdominal. Cavidade pélvica. Retroperitoneo Posición anatómica: plano sagital, plano coronal, plano axial, Terminos anatómicos e puntos de referencia (visión anterior e posterior). Rexións do abdome. Anatomía topográfica: láminas e modelos anatómicos

5. APARELLO LOCOMOTOR

5.1 ÓSOS

Divisións do esqueleto: axial e apendicular.

Tipos de ósos. Características morfolóxicas de cada óso
Cráneo: suturas, seos paranasais, articulacións, peculiaridades do cráneo fetal

Ósos da cara: articulacións, órbitas oculares, fracturas de ósos faciais
Óso hioides

Columna vertebral: vertebrae cervicais, dorsais, lombares e sacras, articulacións vertebrais, atlas e axis.

Tórax: esternón e costelas

Extremidade superior: escápula, humero, cubito, radio, articulacións, cintura escapular, ósos de mánoa

Extremidade inferior: cintura pélvica, fémur, rótula, morna, peroné, estreito superior e inferior da pelvis (importancia non parto), ósos do tarso e pé.

5.2 MÚSCULOS

-Estrutura do musculoesquelético: Aponeurosis, vainas tendinosas. Tipos de músculos. Insercións musculares

-Accións musculares: agonista, antagonista, sinérxicos, fijadores. Pancas

-Morfoloxía e función de:

- músculos da expresión facial

- músculos da masticación

- músculos que moven a cabeza

- músculos do tórax

- músculos da parede abdominal

- músculos das costas: Trapecio.

Nervio espinal. Musculo dorsal ancho

- músculos do chan da pelvis.

Triángulo urogenital. Triángulo anal.

Debilidade do chan pélvico.

Fisioterapia do chan pélvico, exercicios de Kegel

- músculos do membro superior: cintura escapular (morfoloxía de cada músculo e función). Pectoral maior. Inervación. Músculos que moven o brazo. Manguito dos rotadores (ombreiro doloroso). Músculos que moven o antebrazo. Músculos de boneca e man extrínsecos e intrínsecos

Nervio radial: ramas motoras. Nervio cubital. Síndrome de túnel carpiano

-Músculos do membro inferior: Músculos que moven coxa e perna (morfoloxía, función e inervación). Inxección intramuscular. Lesión de aductores.

-Músculos que moven a perna. Pata de ganso. Oco poplíteo. Músculos que moven o pé: intrínsecos e extrínsecos. Tendón de Aquiles. Aponeurosis plantar.

Postura ergonómica. Coidado da ergonomía no traballo diario de

Enfermaría: quirófano, consulta, planta

5.3 ARTICULACIÓN

Clasificación estrutural e funcional

Articulacións fibrosas: sindesmosis, suturas, gonfosis

Articulacións cartilaxinosas

Articulacións sinoviais

Articulacións uniaxiais, biaxiais e multiaxiais

Compoñentes, función, luxación de:

-Articulación do ombreiro

-Articulación do codo

-Articulacións radiocarpianas

-Articulacións mano

-Cadeira

- Xeonllo: exploración de ligamentos

- Nocello

- Articulacións vertebrais: compoñentes, función

6. SISTEMA CARDIOCIRCULATORIO	<p>6.1 CORAZÓN</p> <ul style="list-style-type: none"> -Corazón -Anatomía topográfica do corazón -Cubertas do corazón -Sistema circulatorio -Paredes cardíacas -Cavidades cardíacas e septos -Válvulas cardíacas -Movimentos cardíacos -Ruídos cardíacos. Soplos -Fluxo de sángrrea -Sistema de condución do corazón <p>6.2 ARTERIAS E VEAS</p> <ul style="list-style-type: none"> -Tipos de vasos sanguíneos. Estrutura dos vasos sanguíneos. Capas. -Tipos de arterias. Anastomosis vasculares -Capilares. -Tipos de veas. Varices. Anastomosis venosas.
7. APARELLO RESPIRATORIO	<p>Funcións: intercambio gaseoso, distribución e quecemento do aire. Humidificación. Regulación do PH.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Tracto respiratorio inferior -Tracto respiratorio superior
8. APARELLO DIXESTIVO	<p>Papel do sistema dixestivo :dixestión mecánica, dixestión química</p> <ul style="list-style-type: none"> -Órganos do sistema dixestivo. Anatomía topográfica -Paredes do tracto gastrointestinal: capas, variacións nas capas en cada zona do tubo dixestivo (esófago, estomago, duodeno, intestino delgado, intestino groso) -Boca: estruturas -Faringe: deglución -Esófago: localización, estrutura, función -Estómago -Intestino delgado -Intestino groso <p>HIGADO:</p> <ul style="list-style-type: none"> -localización, morfoloxía e subdivisiones PANCREAS -Localización, morfoloxía e zonas
9. APARELLO XÉNITO-URINARIO	<p>SISTEMA REPRODUTOR FEMININO</p> <ul style="list-style-type: none"> -Funcións: reprodución, produción de gametos, nutrición e protección do feto durante o seu desenvolvemento e tras o nacemento - Estrutura: órganos esenciais e accesorios <p>SISTEMA REPRODUTOR MASCULINO</p> <ul style="list-style-type: none"> -Localización topográfica. -Órganos esenciais, órganos accesorios <p>APARELLO URINARIO</p> <p>Morfoloxía e órganos que o constitúen</p>
10. SISTEMA ENDOCRINO	<ul style="list-style-type: none"> -Funcións do sistema endocrino -Comparativa entre o sistema endocrino e o sistema nervioso -Organos diana -Principais glándulas endocrinas.Hormonas Hipofisis Tiroides Glandulas paratiroides Glanduals suprarrenales. Outras glandulas endocrinas
11. ÓRGANOS DOS SENTIDOS	<ul style="list-style-type: none"> -Receptores sensoriais. -Sensacións da pel -Receptores de estiramento -Sentido do olfacto -Sentido do gusto -Sentido do oído e do equilibrio: oído, audición e equilibrio -Visión: o ollo. Capa fibrosa, capa vascular, capa interna. Globo ocular.

12. SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E PERIFÉRICO	12. SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E PERIFÉRICO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL -Funcións xerais do SNC -Cubertas do encéfalo e a medula espinal -Líquido cefalorraquídeo -Médula espinal -Encéfalo -Cerebro: estrutura e especialización SISTEMA NERVIOSO PERIFÉRICO -orixe embrionaria. Función - subdivisiones: somático, autónomo ou vexetativo, nervios periféricos - Sistema Nervioso Periférico Somático
---	--

Planificación			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	66	99	165
Seminario	12	42	54
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Presentación	1	3	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Lección maxistral	Exposicións teóricas por parte do profesor dos temas do Programa con apoio audiovisual.
Seminario	Clases interactivas para reforzo e complementación dos contidos teóricos da materia. Inclúen demostracións con modelos anatómicos desmontables, ilustracións e indicacións para realización de debuxo anatómico. Incidirase en localización anatómica en modelos e atlas. Inclúe disección e demostración anatómica en corazón porcino e outras vísceras animais. Planificación de traballos monográficos asignados asignados de forma individual ou grupal. En tres dos seminarios contarase coa presenza de especialistas pertencentes a universidades nacionais e europeas. SEMINARIOS WEB: Presentación en liña que se realiza a través de Internet en tempo real. No caso de que o relator da universidade estranxeira non sexa hispanohablante, a interacción co mesmo será en inglés.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	Nos seminarios traballárase con modelos anatómicos, tecido óseo real e vísceras animais. Igualmente planifícanse ademais dos traballos grupales, aqueles individuais ou actividades de debuxo anatómico, para cuxos efectos se dispensará atención personalizada.

Avaliación				
	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Seminario	A avaliación dos seminarios realizarase mediante a observación sistemática do comportamento e participación do alumnado (5%) e pola resposta a preguntadas test, curtas ou figuras relacionadas cos contidos impartidos no mesmo e que serán expostas ao finalizar a sesión (15%). A asistencia aos seminarios é obrigatoria para poder ser avaliados. Unicamente permitirase a ausencia xustificada documentalmente nunha sesión de dúas horas. As preguntas ou figuras asociadas aos contidos de cada seminario deberán ser entregadas ao finalizar o mesmo.	20	B1 B3 B5	C1 D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Exame de preguntas obxectivas	Os contidos teóricos adquiridos polo alumno/a nas leccións maxistras e nos seminarios será obxecto de avaliación cun exame test de resposta simple entre catro opcións. Poderán incluír texto ou imaxes. Cada tres respostas erróneas restan un acerto. Será necesaria obter máis do 50% da puntuación para superar a proba. A superación desta proba, é necesaria para aprobar a materia. Realizaranse dúas probas ao longo do curso. A primeira proba levará a cabo nas seguintes datas: Na primeira oportunidade: 03 de Novembro de 2023 ás 16:30 horas. Na segunda oportunidade: 24 de Xuño de 2024 ás 16:30h	25	B2	C1 D1 D3

Exame de preguntas obxectivas	Os contidos teóricos adquiridos polo alumnado nas leccións maxistras e nos seminarios será obxecto de avaliación cun exame test de resposta simple entre catro opcións. Cada tres respostas erróneas restan un acerto. Será necesaria obter máis do 50% da puntuación para superar a proba. A superación desta proba, é necesaria para aprobar a materia. Realizaranse dúas probas ao longo do curso. A segunda proba levará a cabo nas seguintes datas: Na primeira oportunidade: 18 de xaneiro 2024 ás 18:30h. Na segunda oportunidade: 24 de Xuño de 2024 ás 16:30h	40	B1 C1	D1 D3 D4
Presentación	Presentación e exposición pública dos traballos individuais ou grupais asignados. Entrega de traballos ou debuxos anatómicos asignados de forma individual ao por grupos. Será necesaria obter máis do 50% da puntuación total relativa a esta proba. A superación da mesma, é necesaria para aprobar a materia	15	B4 B5	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11

Outros comentarios sobre a Avaliación

Para superar a materia ha de obterse polo menos o 50% da cualificación global, sendo necesario alcanzar polo menos o 50% da puntuación outorgada ao exame de preguntas obxectivas e á presentación de traballos. As cualificacións serán publicadas na plataforma MOOVI.

Proba fin de carreira: 06 de outubro de 2023 ás 16h.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

PATTON Kevin, THIBODEAU Gary A, **Anatomía y Fisiología**, 8, Elsevier, 2013

NETTER Frank H, **Atlas de Anatomía Humana**, Elsevier, 2019

NETTER Frank H, **Cuaderno De Anatomía Para Colorear**, 2, Elsevier, 2019

PAULSEN, WASCHKE, **Sobotta. Atlas de anatomía humana**, 24, Elsevier, 2018

LIPPERT H, **Anatomía con orientación Clínica para estudiantes**, Marban, 2013

Bibliografía Complementaria

SAE, **Terminología anatómica internacional**, 1, Panamericana, 2001

GILROY, MACPHERSON, ROSS, **Prometheus. Atlas de Anatomía**, 2, Panamericana, 2013

MOORE, DAILEY, AGUR, **Anatomía con orientación clínica para estudiantes**, 8, Wolters Kluwer, 2018

SCHÜNKE M./SCHULTE E./SCHUMACHER U, **Colección Prometheus. Texto y Atlas de Anatomía**, 3, Panamericana, 2015

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

Enfermaría clínica I/P51G140V01204

Enfermaría clínica II/P51G140V01205

Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105